

Nr 25

Jordbruksutskottets betänkande i anledning av propositionen 1973:96 angående reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. jämte motioner.

Propositionen

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen 1973:1 bilaga 11 under punkterna G 16 och G 18 (s. 119 och 120) beräknat medel för nedannämnda ändamål har Kungl. Maj:t i propositionen 1973:96 (jordbruksdepartementet) föreslagit riksdagen att

1. medge att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, statens jordbruksnämnd får vidta de åtgärder som behövs för att genomföra regleringen av priser m. m. på vissa jordbruksprodukter under regleringsåret 1973/74,

2. godkänna vad som i propositionen 1973:96 förordats i fråga om användningen av införselavgiftsmedel, som inflyter eller har influtit under regleringsåret 1973/74 eller tidigare regleringsår, och av andra i samband med jordbruksregleringen under samma regleringsår influtna eller inflytande avgiftsmedel,

3. medge att ersättning till jordbruket till följd av förluster i samband med prisstoppet får täckas av medel från förslagsanslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1973/74 under nionde huvudtiteln,

4. godkänna vad som i propositionen 1973:96 förordats angående avgift på sojaproteinprodukter,

5. godkänna de i propositionen 1973:96 förordade riktlinjerna för kvalitetsmärkning av matpotatis,

6. godkänna vad som i propositionen 1973:96 förordats i fråga om prisstöd till rennäringen och klassificering av renkött,

7. medge att pristillägg för renkött får täckas av medel från förslagsanslaget Stöd till jordbruket i norra Sverige för budgetåret 1973/74 under nionde huvudtiteln,

8. till Jordbruksforskning för budgetåret 1973/74 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 8 800 000 kr.,

9. till Bidrag till Sveriges utsädesförening för budgetåret 1973/74 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 6 582 000 kr.

I propositionen hemställer Kungl. Maj:t om bemyndigande att vidta de åtgärder som behövs för att genomföra prisregleringen på jordbruksprodukter under regleringsåret 1973/74 i enlighet med de grunder som beslutades av 1971 års riksdag. Vidare läggs fram förslag om att den provisoriska avgiftsbeläggningen av sojaprotein ersätts med en mer

permanent införelavgift och att en obligatorisk kvalitetsmärkning under offentlig kontroll införs för matpotatis. I propositionen föreslås vidare att prisstöd skall utgå till rennäringen. Slutligen tas också upp vissa frågor rörande Sveriges utsädesförening samt förslag om ökat stöd till förädlingen av trädgårdsväxter.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de vid riksdagens början väckta motionerna

1. 1973:333 av herr Nilsson i Trobro (m) och fru Sundberg (m) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad i motionen anförts rörande önskvärdheten att utöka den svenska sockerbetsarealen med 20 000 ha,

2. 1973:493 av herr Bengtsson i Landskrona m. fl. (s) vari föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning och förslag i syfte att främja grundforskningen på växtförädlingens område i enlighet med vad i motionen anförts,

3. 1973:504 av herr Norrby i Åkersberga (fp) vari föreslås att riksdagen hemställer hos Kungl. Maj:t att åtgärder vidtas för fraktkostnadsutjämning för mjölk i vissa delar av skärgården i Stockholms län,

4. 1973:931 av fru Sundberg (m) och herr Nilsson i Trobro (m) vari, såvitt nu är i fråga (första dels-satsen), hemställs att riksdagen under nionde huvudtiteln, § 16, Jordbruksforskning, för budgetåret 1973/74 beslutar anslå 8 710 000 kr.,

5. 1973:937 av fru Theorin m. fl. (s) vari hemställs att Kungl. Maj:t ger jordbruksutredningen i uppdrag att framlägga förslag, utgående från att spannmålsregleringsavgifter får tas i anspråk för att stimulera en produktion och konsumtion av inhemskt producerat nötkött,

6. 1973:1388 av herr Fälldin m. fl. (c) vari, såvitt nu är i fråga (punkten 5 g), hemställs att riksdagen vid kommande förhandlingar om ett nytt internationellt sockeravtal tillser att en väsentlig utökning av den svenska odlingen kan ske,

7. 1973:1407 av herr Josefson i Arrie m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar sig för en utökning av den svenska sockerbetsarealen i enlighet med vad som har anförts i motionen,

dels de i anledning av propositionen 1973:96 väckta motionerna

1. 1973:1938 av herr Kristiansson i Harplinge (c) vari hemställs att riksdagen vid behandlingen av proposition 1973:96 beslutar att avslå förslaget om en utvidgning av systemet för kvalitetsmärkning av matpotatis,

2. 1973:1939 av herr Takman m. fl. (vpk) vari hemställs att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition 1973:96 måtte besluta den ändringen att prisstödet till renkött sätts till 50 kr. per slaktad ren och att medelsbehovet beräknas till 2,3 milj. kr.,

3. 1973:1940 av herr Taube (fp) vari hemställs att riksdagen måtte

besluta 1. att Sveriges utsädesförening för budgetåret 1973/74 får statsbidrag med 370 000 kr., vilket motsvarar ett bidrag på ca 490 000 kr. för helt år att användas till förädling av trädgårdsväxter, 2. att till bidrag till Sveriges utsädesförening för budgetåret 1973/74 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 6 742 000 kr.,

4. 1973:1955 av herr Håkansson m. fl. (c, fp, m) vari hemställs att riksdagen vid behandlingen av proposition 1973:96 beslutar att till Bidrag till förädling av trädgårdsväxter för budgetåret 1973/74 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 210 000 kr.

Till utskottet har överlämnats

1. i anledning av propositionen 1973:96 en skrivelse från Svenska samernas riksförbund och

2. i anledning av motionen 1973:493 en skrivelse från Sveriges utsädesförening.

Utskottet

I föreliggande proposition hemställer Kungl. Maj:t om bemyndigande att vidta de åtgärder som behövs för att genomföra regleringen av priser m. m. på vissa jordbruksprodukter under regleringsåret 1973/74 i enlighet med de grunder som beslutades av 1971 års riksdag för tiden den 1 juli 1971—den 30 juni 1974. Vidare hemställs om godkännande av i propositionen framlagda förslag om användningen av införselavgiftsmedel och andra avgiftsmedel, som inflyter eller influtit i samband med jordbruksregleringen. I propositionen framläggs därjämte förslag om att nuvarande provisoriska avgiftsbeläggning av sojaprotein ersätts med en mer permanent införselavgift och att en obligatorisk kvalitetsmärkning under offentlig kontroll införs för matpotatis. Vidare föreslås att prisstöd skall utgå till rennärningen. Slutligen behandlas i anslutning till anslagsäskanden beträffande reservationsanslaget till jordbruksforskning och förslagsanslaget till bidrag till Sveriges utsädesförening vissa frågor rörande utsädesföreningen samt framläggs förslag om ökat stöd till förädlingen av trädgårdsväxter. Utskottet tar i det följande upp till närmare behandling i huvudsak de delar av förslagen som berörs av i ämnet väckta motioner.

I samband härmed redovisar utskottet också sina ställningstaganden till några vid riksdagens början väckta motioner i hithörande frågor.

Användning av införsel- och regleringsavgiftsmedel m. m. Riksdagen biföll förra året ett i propositionen 1972:79 framlagt förslag att statens jordbruksnämnd under innevarande regleringsår skulle få disponera högst 200 000 kr. av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen för att begränsa fraktkostnaderna för mjölk och grädde till vissa områden i de fyra nordligaste länen (JoU 1972:34, rskr 1972:219). Avsikten med förslaget var att utjämna de högre priser för mjölk och grädde som vissa konsumenter som bor avlägset från mejerier drabbats av sedan mejerierna av ekonomiska skäl lagt ned en del av sina distributionslinjer och därför

andra mera kostsamma distributionsformer måste anlitas. Från såväl departementschefens som jordbruksutskottets sida framhölls att det ur rättvisesynpunkt framstod som angeläget att angivna prisutjämning kom till stånd.

I nu föreliggande proposition tillstyrker departementschefen att jordbruksnämnden även under nästa regleringsår får disponera högst 200 000 kr. av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen för att begränsa fraktkostnaderna för mjölk och grädde i vissa områden i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län. Utskottet har inte något att erinra mot ett godkännande av förslaget. Däremot finner sig utskottet liksom föregående år inte ha tillräckligt underlag för att, såsom föreslås i motionen 1973:504, förorda att tillämpningsområdet för ifrågavarande fraktkostnadsutjämning utvidgas till att omfatta jämväl vissa delar av skärgården i Stockholms län. Det i motionen väckta förslaget synes dock hänga nära samman med frågan om ett utvidgat regionalpolitiskt jordbruksstöd, en fråga som riksdagen begärt att Kungl. Maj:t skall ge 1972 års jordbruksutredning i uppdrag att ta upp (InU 1972:28, rskr 1972:347). Vidare vill utskottet erinra om att riksdagen nyligen antagit vissa riktlinjer för stödet till kommersiell service i glesbygder, bl. a. syftande till att genom olika insatser underlätta varutransporter och ge glesbygdsbefolkningen möjligheter att bibehålla befintliga servicefunktioner (prop. 1973:1, bil. 12, p. D 8, NU 1973:44, rskr 1973:161). Utskottet finner med hänsyn till vad nu anförts motionen 1973:504 inte böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Kvalitetsmärkning och kvalitetskontroll av matpotatis. Enligt 1971 års riksdags beslut angående reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. för tiden den 1 juli 1971 - den 30 juni 1974 infördes den 1 juli 1971 ett nytt regleringssystem för matpotatis. Mot bakgrund av statsmakernas beslut har en av lantbruksstyrelsen tillsatt arbetsgrupp gjort en översyn av vissa frågor på matpotatisområdet. I skrivelse den 22 november 1972 har lantbruksstyrelsen lagt fram förslag i överensstämmelse med vad arbetsgruppen framfört i en promemoria angående kvalitetsfrämjande åtgärder på matpotatisområdet. Som redovisas i propositionen 1973:96 innebär lantbruksstyrelsens förslag att obligatorisk kvalitetsmärkning under offentlig kontroll införs för matpotatis som saluhålls i landet. Från kontrollen undantas dock enligt förslaget försäljning från odlare direkt till konsument samt handelsköp, när köparen inte driver detaljhandel. Att sådan försäljning undantas motiveras främst av övervakningssvårigheterna. Kontrollbestämmelserna avses inte heller omfatta färskpotatis. Förslaget förutsätter att nuvarande tre kvalitetsklasser i SMAK:s system för kvalitetsmärkning av matpotatis, nämligen SMAK Extra Prima, SMAK Prima och Ordinär kompletteras med ytterligare en klass benämnd Oklassificerad. Vad gäller SMAK-märkt potatis föreslås att nuvarande kvalitetskrav skall gälla utan ändring. För klassen Oklassificerad skall enligt förslaget ingen maximering av antalet felenheter föreskrivas. Såväl den potatis som kallas Ordinär som den som kallas Oklassificerad skall kontrolleras stickprovsvis.

Departementschefen godtar i huvudsak lantbruksstyrelsens förslag och förordar liksom nästan alla remissinstanser som hörts i ärendet att bestämmelser införs om skyldighet att under offentlig kontroll lämna kvalitetsuppgifter om sådan matpotatis som saluhålls i landet. I likhet med lantbruksstyrelsen är departementschefen däremot inte beredd att f. n. föreslå någon lägsta kvalitetsgräns för matpotatis som får saluhållas.

Enligt propositionen bör det ankomma på Kungl. Maj:t att ge de närmare föreskrifter som behövs. Departementschefen uppehåller sig dock något vid de riktlinjer som därvid bör iaktas och framhåller bl. a. att han i likhet med livsmedelsverket anser att det inte föreligger skäl att kräva att matpotatis skall få saluhållas enbart i förpackat skick. I likhet med lantbruksstyrelsen anser departementschefen att marknadsskyddet för SMAK-märket bör bibehållas. Vad angår förslaget att även den lägsta kvalitetsklassen skall bli föremål för kvalitetskontroll stickprovvis anser departementschefen det vara ett allmänt intresse att utvecklingen noga följs också beträffande potatis tillhörande denna klass.

I motionen 1973:1938 hemställs att riksdagen avslår föreliggande förslag om en utvidgning av systemet för kvalitetsmärkning av matpotatis. Enligt motionärens mening kan en tillfredsställande kontroll av potatismarknaden ske på ett både enklare och billigare sätt än enligt det i propositionen föreslagna. Motionären påpekar att en betydande förbättring av den saluförda potatisen efter hand skett genom den frivilliga kontroll som redan sker genom SMAK. Enligt motionären kan man också förutsätta en mer kvalitetsmedveten efterfrågan framöver. Mot bakgrund av bl. a. det anförda ifrågasätts starkt om ytterligare åtgärder på berörda område erfordras.

Utskottet anser det liksom departementschefen angeläget att konsumenterna i större utsträckning än hittills erbjuds matpotatis av god beskaffenhet. Dessutom bör som sägs i propositionen konsumenterna givetvis få den information om matpotatisen som behövs för att kunna värdera den rätt. Samtidigt är det som departementschefen framhåller betydelsefullt att dessa krav inte utformas så att de onödigtvis leder till höjda priser på matpotatis. Enligt utskottets mening tillgodoser det i propositionen framlagda förslaget de allmänna synpunkter som i det föregående angivits. Utskottet föreslår därför att riksdagen godkänner de i propositionen förordade riktlinjerna för kvalitetsmärkning av matpotatis. Motionen 1973:1938 avstyrks således.

Utskottet vill i sammanhanget hänvisa till att departementschefen på flera punkter förutsatt att utvecklingen noga följs i fråga om följderna av de föreslagna åtgärderna. Visar det sig exempelvis att kvaliteten på potatis tillhörande den lägsta kvalitetsklassen tenderar att bli alltför låg, får frågan om bestämmelser om minimikvalitet enligt departementschefen tas upp på nytt. Departementschefen ansluter sig till lantbruksstyrelsens av remissinstanserna accepterade förslag att styrelsen skall handha tillsynen över bestämmelsernas efterlevnad. Vid kontrollens efterlevnad förutsätts lantbruksstyrelsen kunna anlita SMAK. Det bör enligt utskottets mening kunna förutsättas att man vid uppföljningen av

hithörande frågor från såväl Kungl. Maj:t som vederbörande myndigheters sida kommer att söka tillvarata alla rimliga möjligheter att göra kvalitetskyddet i fråga om matpotatis effektivt och ändamålsenligt utan att åtgärderna onödigtvis leder till höjda priser för konsumenterna.

Prisstöd till rennäringen m. m. Departementschefen föreslår under förevarande avsnitt av propositionen att ett prisstöd till rennäringen genomförs fr. o. m. den 1 juli 1973 i huvudsak i enlighet med ett av jordbruksnämnden och lantbruksstyrelsen framlagt förslag. Myndigheternas förslag, som utarbetats på tillskyndan av 1972 års riksdag (JoU 1972:1, p. 10), innebär bl. a. följande. Prisstöd skall utgå till allt veterinärbesiktigat renkött, dvs. även till besiktigad s. k. hushållsslakt. Pristillägget föreslås med hänsyn bl. a. till rationaliseringssträvandena utgå med enhetligt belopp per slaktad ren. Beloppet bör fastställas till 35 kr. per ren vilket ungefär motsvarar pristillägget på 1 kr. per kg för nötkött i renskötselområdet. En omprövning av stödet bör enligt förslaget göras i samband med den översyn av stödet till jordbruket i norra Sverige som avses ske före den 1 juli 1977.

Som redovisas i propositionen har Svenska samernas riksförbund för sin del förordat att prisstöd skall utgå med 1 kr. per kg renkött på grund av de stora variationerna i slaktvikt inom renskötselområdet, renhjordarnas olika sammansättning och rättviseskäl.

Med hänsyn till den stora osäkerheten om inkomstförhållandena inom rennäringen anser departementschefen att ett prisstöd i första hand måste ses som ett medel i rationaliseringsverksamheten. Detta kräver enligt departementschefens mening att stödet bör utgå som ett tillägg per slaktad ren och inte per kg. Denna stödform bör bidra till en bättre köns- och ålderssammansättning på renstammen och ett rationellare slaktuttag. Det är svårt att bedöma konsekvenserna av denna form av stöd för exempelvis handeln med livdjur. Man får därför noga följa utvecklingen i inledningsskedet. Samtidigt bör också kunskapen om den ekonomiska situationen inom rennäringen öka.

Utskottet har vid sin prövning av frågan funnit sig kunna biträda departementschefens förslag om införande av ett prisstöd till rennäringen i huvudsaklig överensstämmelse med jordbruksnämndens och lantbruksstyrelsens förslag. Som departementschefen anfört bör det, sedan närmare erfarenhet vunnits av den nya stödformen, ankomma på Kungl. Maj:t att ompröva frågan om stödet till renkött skall ändras till att utgå per kg.

Det föreslagna pristillägget på 35 kr. per slaktad ren motsvarar som i det föregående nämnts ungefärligen tillägget på nötkött i renskötselområdet. Utskottet har för sin del inte något att invända mot att det enhetliga stödbeloppet per ren i inledningsskedet fastställs på sätt i propositionen föreslagits. Det i motionen 1973:1939 framförda förslaget om ett pristillägg på 50 kr. per slaktad ren anser sig utskottet däremot inte ha tillräckligt underlag för att tillstyrka. Utskottet vill framhålla att även stödnivån givetvis kommer att innefattas i den omprövning av stödet som förutsätts ske i samband med att stödet till jordbruket i norra

Sverige ses över andra gången, dvs. före den 1 juli 1977.

I en till utskottet ingiven skrift har Svenska samernas riksförbund erinrat om att de slaktanläggningar som t. n. är godkända av veterinära myndigheter för renslakt är av varierande standard, och i vissa fall har dispens meddelats för slakt vid anläggningarna. Riksförbundet uttrycker farhågor för att en strängare restriktivitet i fråga om dispenser vid godkännande av slaktanläggningar för renkött i fortsättningen kan medföra att förutsättningarna för veterinärbesiktigad slakt minskar i motsvarande mån. Det skulle i sin tur givetvis inverka på möjligheterna att erhålla det nu föreslagna prisstödet.

Utskottet vill i anslutning härtill erinra om att föreliggande förslag om prisstöd till rennäringen som tidigare nämnts innebär att prisstödet i ett inledningskede skall utgå till allt veterinärbesiktigat renkött. I enlighet härmed kommer även besiktigad s. k. hushållsslakt att berättiga till pristillägg. Som anförts av jordbruksnämnden och lantbruksstyrelsen skulle det i och för sig finnas skäl att begränsa prisstödet till sådant renkött som slaktas vid godkända anläggningar för kontrollslakt, s. k. renkontrollslakterier. Inordnandet av hushållsslakten i stödsystemet, som förordats av nyssnämnda båda myndigheter efter samråd med livsmedelsverket, har emellertid motiverats av det allmänna intresset av att så stor del av renköttet som möjligt blir veterinärbesiktigat. Sistnämnda allmänintresse synes enligt utskottets mening jämväl tala för att frågor rörande godkännande av slaktanläggningar för renkött ej kommer att behandlas så att möjligheterna att bereda rennäringen det åsyftade prisstödet onödigtvis beskärs.

Vissa frågor rörande Sveriges utsädesförening m. m. Som redovisas i propositionen har 1971 års Svalövsutredning, som övervägt den framtida regleringen av förhållandena mellan Sveriges utsädesförening och Allmänna svenska utsädesaktiebolaget, funnit att marknadsföringen av föreningens växtförädlingsprodukter även i fortsättningen lämpligast bör ske genom bolaget. Utredningen har därför medverkat till att ett nytt avtal träffats mellan föreningen och bolaget för tiden den 1 oktober 1973—den 30 september 1983. Avtalet, som för sin giltighet är beroende av Kungl. Maj:ts godkännande, har i huvudsak samma principiella utformning som nu gällande avtal. De väsentliga avvikelserna är föranledda av växtförädlarrättslagens ikraftträdande den 1 juli 1971 och av att föreningen genom sitt övertagande av ansvaret för verksamheten vid Hammenhögs växtförädlingsanstalt fr. o. m. den 1 januari 1971 utökade sitt växtförädlingsprogram till att omfatta, förutom ett ökat antal grönytegräs, även köks- och prydnadsväxter. Då det är fråga om ett relativt långfristigt avtal anser departementschefen att det huvudsakliga innehållet — i likhet med vad som skedde år 1964 — bör bringas till riksdagens kännedom, även om avtalet inte i och för sig är av den karaktär att det behöver underställas riksdagens prövning. Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot vad i propositionen anförts i nu förevarande sammanhang.

Även utskottet biträder förslaget att växtförädlingsverksamheten vid Hammenhög skall fortsätta. Som bidrag till denna verksamhet beräknar

departementschefen för nästa budgetår 210 000 kr., vilket motsvarar ett bidrag av 275 000 kr. för helt år. Utskottet kan för sin del ansluta sig till departementschefens förslag. Utskottet biträder även i övrigt vad departementschefen föreslagit beträffande förslagsanslaget Bidrag till Sveriges utsädesförening och tillstyrker således att nämnda anslag för budgetåret 1973/74 tas upp med 6 582 000 kr. Som anförs i propositionen innebär detta att föreningens växtförädlingsverksamhet på trädgårdsväxtområdet kommer att kunna fortsätta i minst samma utsträckning som hittills. Utskottets ställningstagande innebär vidare att utskottet avstyrker i motionen 1973:1940 framlagt förslag om en anslagsuppräknings med ytterligare 160 000 kr. för utsädesföreningens verksamhet i fråga om förädling av trädgårdsväxter.

Inte heller anser sig utskottet böra biträda i motionen 1973:1955 gjord hemställan om anvisning av anslag för bidrag till förädlingsverksamheten vid Weibullsholm i fråga om trädgårdsväxter. Utskottet vill erinra om att frågan om statsbidrag till verksamheten vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt för nästa budgetår tidigare behandlats av riksdagen, som på utskottets förslag anvisat 225 000 kr. för ändamålet (JoU 1973:1, p. 46). I anledning av att i motionen 1973:1955 anförts att ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1973:96 skulle ställa W. Weibull AB med Weibullsholms växtförädlingsanstalt i en sämre konkurrenssituation vill utskottet framhålla att förslaget såsom nyss anförts syftar till att medge att utsädesföreningens växtförädlingsverksamhet på trädgårdsväxtområdet kan fortsättas i huvudsakligen samma omfattning som hittills.

Under reservationsanslaget Jordbruksforskning beräknar departementschefen ett anslag av 8,8 milj. kr., vilket innebär en ökning med 800 000 kr. jämfört med innevarande budgetår. Departementschefens medelsberäkning föranleder ingen erinran från utskottets sida. Som anförts i propositionen bör statens råd för skogs- och jordbruksforskning inom ramen för förslaget anslag ha möjlighet att i minst samma omfattning som hittills kunna stödja förädlingen av trädgårdsväxter. Utskottet tillstyrker i enlighet med det sagda att till jordbruksforskning beräknas ett reservationsanslag av 8,8 milj. kr. för nästa budgetår. Vad nu sagts innebär att utskottet avstyrker förslaget i motionen 1973:931 om att förevarande anslag minskas med 90 000 kr. Sistnämnda förslag är förbundet med ett i samma motion gjort yrkande om uppräknings av anslaget till Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling med motsvarande belopp. Riksdagen har i enlighet med jordbruksutskottets förslag tidigare avvisat nyssnämnda yrkande (JoU 1973:1, p. 46).

Övriga frågor. I motionen 1973:493 hemställs om utredning och förslag i syfte att främja grundforskningen på växtförädlingens område. I motionen framhålls att vid svenska växtförädlingsinstitutioner praktiskt växtförädlingsarbete och bakgrundsforskning av tradition varit integrerade delar av verksamheten och att detta otvivelaktigt är anledningen till att svensk växtförädling, trots en allt intensivare internationell konkurrens, kunnat behålla sin framskjutna ställning. Skall svensk växtförädling också i framtiden kunna utvecklas i takt med tiden krävs emellertid, enligt

motionärernas mening, att växtförädlingsforskningen får väsentligt ökade resurser och att dessa tillsammans med befintliga resurser utnyttjas på ett så rationellt sätt som möjligt. Motionärerna anser att det finns starka skäl som talar för en vittgående förstärkning och samordning av den forskning inom växtförädlingssektorn som är långsiktig och övergripande och som kräver sparsamt förekommande, högt kvalificerade specialister samt dyrbar utrustning. Enligt motionärernas mening bör ett halvstatligt institut tillskapas för ifrågavarande uppgift.

Utskottet vill erinra om att grundforskning av intresse för växtförädlingen i betydande omfattning sker vid lantbrukshögskolan och vid universitetens växtgenetiska institutioner. Härtill kommer att åtskilligt av den växtförädlingsverksamhet som äger rum vid Sveriges utsädesförening och hos W. Weibull AB är av grundforskningskaraktär. Givetvis anser utskottet det angeläget att stödja insatserna i fråga om grundforskningen på växtförädlingsområdet så långt det i konkurrens med andra angelägna forskningsändamål är möjligt och ändamålsenligt. Utskottets förslag i det föregående är bl. a. ägnade att tillgodose önskemål i angivna syfte. I den mån nya uppgifter inom hithörande forskningsområde blir aktuella synes det lämpligen ankomma på statens råd för skogs- och jordbruksforskning att ta ställning till möjligheterna att med anlitande av anslaget till jordbruksforskning anvisa medel för ändamålet. Utskottet utgår från att rådet liksom Kungl. Maj:t och berörda forskningsinstitutioner har sin uppmärksamhet riktad på angelägenheten av att samhällsinsatserna för ifrågavarande forskning samordnas så ändamålsenligt som möjligt.

Utskottet vill i förevarande sammanhang erinra om att jordbruksministern i vår tillkallat en särskild sakkunnig för att utreda frågan om bevarande av genetiskt material. Den sakkunnige skall bl. a. undersöka det behov som från vetenskapliga och företagsekonomiska synpunkter föreligger för att för framtiden bevara genetiskt material av kulturväxter.

1968 års internationella sockeravtal, till vilket Sverige är anslutet och som avser tiden den 1 januari 1969—den 31 december 1973, innebär för svensk del bl. a. ett åtagande att begränsa sockerarealen till i runt tal 40 000 ha. Åtagandet ligger i linje med nu gällande sockerreglering. Riksdagen godkände år 1969 grunderna för regleringen av sockernäringsen för femårsperioden den 1 juli 1969—den 30 juni 1974. Enligt 1969 års riksdagsbeslut förutsattes i enlighet med av riksdagen år 1967 fastställda riktlinjer en begränsning av den inhemska sockerbetsodlingen till 40 000 ha. Riksdagen har därefter förra året godkänt ett i propositionen 1972:79 framlagt förslag om täckande av vissa kostnader för en ökning av sockerbetsarealen med 1 200 ha fr. o. m. år 1972.

I motionerna 1973:333, 1973:1388 och 1973:1407 framförs önskemål om att riksdagen uttalar sig för en ökning av den för inhemska sockerbetsodling avsedda arealen med förslagsvis 15 000-20 000 ha. Förslagen syftar bl. a. till att undandra åkerareal från spannmålsodling och därigenom bidra till att minska rådande spannmålsöverskott. Utskottet vill erinra om att motsvarande yrkanden framfördes i motioner

till föregående års riksdag. Utskottet anförde (JoU 1972:34) därvid följande. I vad gällde frågan om en ytterligare utvidgning eller jämkning av den inhemska sockerbetsarealen kunde utskottet medge att förutsättningarna för ett beslut syntes ha väsentligt förändrats från den tidpunkt då riktlinjerna för gällande sockerreglering fastställdes. Skäl talade enligt utskottets mening för att en utvidgning skedde av den areal som används för sockerbetsodling. I samband härmed ville dock utskottet erinra om det internationella sockeravtal till vilket Sverige anslutit sig. Utskottet nämnde också att Kungl. Maj:t uppdragit åt lantbruksekonomiska samarbetsnämnden att redovisa förslag till olika åtgärder med anledning av utvecklingen av den svenska spannmålsproduktionen. I detta sammanhang torde bl. a. frågan om sockerbetsodlingens omfattning bli föremål för uppmärksamhet. I enlighet med vad i det föregående anförts fann utskottet skäl anta att de synpunkter som framförts i motionerna i berörda avseende skulle komma att beaktas. Riksdagen ansåg motionerna besvarade med vad utskottet sålunda anförde rörande ökning av den inhemska sockerbetsarealen.

I anledning av de ånyo väckta motionerna i ämnet vill utskottet nämna att förberedande överläggningar rörande nytt internationellt sockeravtal i dagarna påbörjats i Genève med deltagande av bl. a. representanter för Sverige. Till ledning för den svenska delegationens arbete gäller bl. a. de uttalanden som gjordes i frågan vid förra årets riksdag. Utskottet anser alltså att skäl talar för en utvidgning av den för svensk sockerbetsodling använda arealen. Med hänsyn till att frågan redan beaktats i samband med förberedelserna för ett nytt sockeravtal finner emellertid utskottet att motionerna bör kunna anses besvarade med vad utskottet anförde.

Vad slutligen gäller den i motionen 1973:937 berörda frågan om ianspråktagande av spannmålsregleringsavgifter för att stimulera köttproduktionen vill utskottet erinra om att 1972 års jordbruksutredning enligt sina direktiv har att undersöka vilka metoder som kan användas för att undvika permanent överskottsproduktion av jordbruksprodukter. Enligt utskottets mening är det lämpligt att motionen överlämnas till jordbruksutredningen för övervägande.

De delar av här behandlade proposition och motioner som ej särskilt berörts i det föregående föranleder inte något särskilt uttalande av utskottet.

Utskottet hemställer
att riksdagen

1. medger att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, statens jordbruksnämnd får vidta de åtgärder som behövs för att genomföra regleringen av priser m. m. på vissa jordbruksprodukter under regleringsåret 1973/74,
2. a. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1973:504 godkänner vad utskottet anförde angående begränsning av fraktkostnaderna för mjölk och grädde inom vissa områden i de fyra nordligaste länen,

- b. godkänner vad i propositionen i övrigt förordats i fråga om användningen av införselavgiftsmedel, som inflyter eller har influtit under regleringsåret 1973/74 eller tidigare regleringsår, och av andra i samband med jordbruksregleringen under samma regleringsår influtna eller inflytande avgiftsmedel,
3. medger att ersättning till jordbruket till följd av förluster i samband med prisstoppet får täckas av medel från förslagsanslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1973/74 under nionde huvudtiteln,
 4. godkänner vad i propositionen förordats angående avgift på sojaproteinprodukter,
 5. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1973:1938 godkänner de i propositionen förordade riktlinjerna för kvalitetsmärkning av matpotatis,
 6. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1973:1939 godkänner vad i propositionen förordats i fråga om prisstöd till rennäringen och klassificering av renkött,
 7. medger att pristillägg för renkött får täckas av medel från förslagsanslaget Stöd till jordbruket i norra Sverige för budgetåret 1973/74 under nionde huvudtiteln,
 8. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1973:931, första dels-satsen, till *Jordbruksforskning* för budgetåret 1973/74 under nionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 8 800 000 kr.,
 9. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1973:1940 till *Bidrag till Sveriges utsädesförening* för budgetåret 1973/74 under nionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 6 582 000 kr.,
 10. avslår motionen 1973:1955,
 11. anser motionen 1973:493 besvarad med vad utskottet anfört rörande grundforskningen på växtförädlingens område,
 12. anser motionerna 1973:333, 1973:1388, yrkande 5 g, och 1973:1407 besvarade med vad utskottet anfört rörande ökning av den inhemska sockerbetsarealen,
 13. hos Kungl. Maj:t hemställer att motionen 1973:937 överlämnas till 1972 års jordbruksutredning.

Stockholm den 15 maj 1973

På jordbruksutskottets vägnar
NILS G. HANSSON

Närvarande: herrar Hansson i Skegrie (c), Mossberger (s), Persson i Skänninge (s), Hedin (m), Hedström (s)*, Jonasson (c)*, Magnusson i Tanum (s), Augustsson (s), Larsson i Borrby (c), fru Lindberg (s), herrar Krönmark (m), Takman (vpk), Åberg (fp)*, fru Theorin (s) och herr Strömberg (fp)*.

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservationer

1. angående prisstöd till rennärigen m. m.

av herr Takman (vpk) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Det föreslagna" och på s. 7 slutar med "juli 1977" bort ha följande lydelse:

Det föreslagna — — — (lika med utskottet) — — — i renskötselområdet. Utskottet kan för sin del godta att pristillägget i inledningsskedet får utgå i form av ett enhetligt belopp per slaktad ren i hela renskötselområdet. Som nyss nämnts bör denna stödform bidra till en bättre köns- och ålderssammansättning på renstammen och ett rationellare slaktuttag. Beträffande stödnivån vill emellertid utskottet erinra om att nötköttsproduktionen i norra Sverige får prisstöd även på annat sätt och i väsentligt större omfattning än genom pristillägg för kött, nämligen genom pristillägg för mjölk. Från denna synpunkt bör pristillägget för renkött enligt utskottets mening beräknas efter väsentligt generösare grunder än dem departementschefen förordat. Utskottet delar härvidlag den uppfattning som länsstyrelsen i Jämtlands län redovisat i sitt yttrande över lantbruksstyrelsens och jordbruksnämndens förslag i ämnet. Enligt utskottets mening talar skäl för att pristillägget bestäms till 50 kr. per ren under inledningsskedet. Vad nu sagts innebär att utskottet biträder yrkandet i motionen 1973:1939 och i övrigt tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under nu förevarande avsnitt. Utskottet vill — — — (lika med utskottet) — — — juli 1977.

dels utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. a. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1973:1939 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört angående storleken av pristillägget för renkött,
- b. godkänner vad i propositionen i övrigt förordats i fråga om prisstöd till rennärigen och klassificering av renkött,

2. angående växtförädlingsverksamheten vid Hammenhög

av herr Larsson i Borrby (c) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Även utskottet" och på s. 8 slutar med "av trädgårdsväxter" bort ha följande

lydelse:

Även utskottet — — (lika med utskottet) — — helt år. Som framgår av propositionen är detta väsentligt mindre än vad 1971 års Svalövsutredning räknat med. Enligt utredningen bör de ökade kostnader som övertagandet av Hammenhög medför till en viss del täckas genom att föreningen inom ramen för gällande anslag omprioriterar medel från jordbruksväxt- till trädgårdsväxtsidan. En sådan omfördelning räcker dock inte för att täcka de ökade kostnaderna. Utredningen föreslår därför att föreningen för nästa budgetår får statsbidrag med 490 000 kr. att användas för förädling av trädgårdsväxter. Förslaget har tillstyrkts av flertalet remissinstanser. Utskottet finner åtskilliga skäl, bl. a. sysselsättnings-skäl, tala för att utsädesföreningen för den berörda verksamheten erhåller medel i huvudsaklig överensstämmelse med utredningens förslag. Utskottet förordar därför att föreningen för nästa budgetår får statsbidrag till förädling av trädgårdsväxter med 370 000 kr., vilket för helt år motsvarar ett bidrag av 490 000 kr. Utskottets ställningstagande innebär att utskottet tillstyrker vad i motionen 1973:1940 förordats i nu förevarande hänseende. Utskottet biträder i övrigt vad departementschefen förordat beträffande förslagsanslaget Bidrag till Sveriges utsädesförening och föreslår således att nämnda anslag för nästa budgetår tas upp med 6 742 000 kr.

dels utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1973:1940 till *Bidrag till Sveriges utsädesförening* för budgetåret 1973/74 under nionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 6 742 000 kr.,

3. angående växtförädlingsverksamheten vid Weibullsholm m. m.

av herrar Hansson i Skegrie (c), Jonasson (c), Larsson i Borrbj (c) och Åberg (fp) som anser att

dels det stycke av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Inte heller" och slutar med "som hittills" bort ha följande lydelse:

Enligt motionen 1973:1955 föreligger starka skäl för att staten lämnar stöd till förädlingen av trädgårdsväxter. Förutsättningarna förbättras därigenom att tillgodose den växande efterfrågan på trädgårdsprodukter av inhemsk produktion. Samtidigt kan man enligt motionärerna inte bortse från att förslaget i propositionen 1973:96 försätter den andra gruppen av svenska trädgårdsförädlare, W. Weibull AB med Weibullsholms växtförädlingsanstalt, i en sämre konkurrenssituation. Detta är enligt motionärernas uppfattning betänkligt med tanke på att trädgårdsväxtförädlingen i dag är olönsam för båda de berörda förädlingsföretagen. Eftersom den svenska marknaden är liten och konkurrensen utifrån hård inriktar de svenska förädlarna sig nu i ökad utsträckning på att försöka stärka sina positioner utomlands. Ett utökat statligt stöd kan i det sammanhanget få stor betydelse. Motionärerna anser det emellertid

angeläget att stödet får sådan utformning, att statsmakterna inte ensidigt gynnar det ena av de båda företagen. I motionen föreslås att medel motsvarande vad i propositionen föreslagits bli anvisat till utsädesföreningen för verksamheten vid Hammenhöganstalten förs upp på ett särskilt anslag, från vilket anslag bidrag bör lämnas till W. Weibull AB med Weibullsholm. Motionärerna framhåller att förädlingen av trädgårdsväxter f. n. är av ungefär samma omfattning vid Weibulls och Hammenhöganstalten.

Utskottet finner starka skäl tala för ett bifall till det i motionen 1973:1955 framförda förslaget och tillstyrker därför att för nästa budgetår under nionde huvudtiteln förs upp ett reservationsanslag av 210 000 kr. till Bidrag till förädling av trädgårdsväxter att användas på sätt i motionen föreslagits.

dels utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1973:1955 till *Bidrag till förädling av trädgårdsväxter* för budgetåret 1973/74 under nionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 210 000 kr.,

4. angående ianspråktagande av spannmålsregleringsavgifter

av herrar Hansson i Skegrie (c), Hedin (m), Jonasson (c), Larsson i Boraby (c) och Krönmark (m), som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Vad slutligen" och slutar med "för övervägande" bort ha följande lydelse:

Vad slutligen — — — (lika med utskottet) — — — av jordbruksprodukter. Enligt utskottets mening är emellertid de i motionen föreslagna åtgärderna inte ägnade att effektivt vare sig påverka produktionsbalansen eller stimulera till ökad köttkonsumtion. De spannmålsöverskott som uppstått under de två senaste åren är huvudsakligen beroende av hittills oöverträffat gynnsamma skördeår och kan av den anledningen vara av endast tillfällig karaktär. Medverkande till höga skördar är emellertid också de framsteg som växtförädlingen gör och som beräknas medföra en ökning av hektarskördarna med ca 30 kg per år. Därtill kommer att jordbrukarna i vårt land tillämpar en högt uppdriven odlingsteknik.

Vissa detaljer i jordbruksbeslutet av år 1967 är också av grundläggande betydelse för uppkomsten av ett mera permanent spannmålsöverskott. Nedskärningen av sockerbetsodlingen med 10 000 ha har inneburit en ökad spannmålsskörd av ca 40 000—50 000 ton per år. Därtill kommer hotet i nämnda jordbruksbeslut mot mjölkproduktionen som också i sin tur medverkat till ökad spannmålsodling genom utslaktning av en mängd djurbesättningar och därmed följande övergång från odling av grönfoderväxter till spannmålsodling. År 1971 importerades ca 31 000 ton kött och 15 000 ton ost, vilket vid en motsvarande inhemsk produktion skulle ha förbrukat ca 270 000 ton spannmål. Importen av spannmålsprodukter var år 1970 ca 107 000 ton och år 1971 ca 67 000 ton. Detta påverkade

givetvis avsättningen av den svenska spannmålsskörden. Sammanlagt utgör dessa kvantiteter betydligt mer än genomsnittsoverskottet av spannmål för åren 1960–1969.

Enligt utskottets mening bör en bättre produktionsbalans i första hand sökas genom införande av alternativa grödor, främst genom ökad sockerbets- och oljeväxtodling och genom uppmuntrandet av odlingar av proteinrika växter t. ex. åkerbönor. Jordbruksutredningen bör söka lösa frågan om en bättre produktionsbalans genom initiativ som kan leda till ökad användning av dylika alternativa grödor. Den av motionärerna föreslagna lösningen skulle bl. a. innebära en prispress gentemot spannmålsproducenterna, vilket torde få anses strida mot principerna i 1967 års jordbruksbeslut. Utskottet finner heller inte motionärernas förslag att använda spannmålsregleringsmedel för att stimulera konsumtionen av kött vara effektivt. Det skulle resultera i en ganska obetydlig prissänkning. Däremot skulle en differentiering av mervärdeskatten eller ett helt borttagande av densamma på vissa livsmedel medföra en avsevärt starkare prisnedsättning och stimulera till ökad konsumtion. Sådan differentiering av mervärdeskatten förekommer i vissa andra länder och bör vara möjlig även hos oss. Utskottet utgår ifrån att den skatteutredning som nu pågår ägnar hithörande spörsmål uppmärksamhet. Motionen 1973:937 bör med hänsyn till det anförda ej föranleda någon riksdagens åtgärd.

dels utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. lämnar motionen 1973:937 utan åtgärd.

Särskilda yttranden

1. angående redovisningen av prisutvecklingen i fråga om jordbrukets produkter, m. m.

av herrar Hansson i Skegrie (c), Hedin (m), Jonasson (c), Larsson i Borrby (c) och Krönmark (m):

I propositionen 1973:96 angående reglering av priserna på jordbruksprodukter finns ett par intressanta uppgifter. Departementschefen lämnar upplysning om nettoinkomsten per brukningsenhet i jordbruket i övre Norrland varvid framgår att denna enligt statistiska centralbyråns deklarationsundersökning för år 1971 i genomsnitt för samtliga enheter med mer än 2 ha åker var ca 21 800 kr. varav ca 7 100 kr. utgjorde intäkter av jordbruksfastigheten. Inom gruppen 10–20 ha var motsvarande belopp 23 400 resp. 10 400 kr.

Vad beträffar prisutvecklingen framhålls att "Under tiden januari--november 1972 steg prisnivån i konsumentledet enligt SPK:s beräkningar med i genomsnitt 4,7 procent. Priserna i dagligvaruhandeln, dvs. främst livsmedelspriserna, steg väsentligt snabbare, nämligen med 7,4 procent, varav 3,0 procentenheter kunde hänföras till jordbruksregleringen".

Uppgifter om procentuella förändringar under en begränsad kort tidsperiod kan emellertid ge en något ofullständig bild av verkligheten

beroende på vilket utgångsläge som väljs. Jämförelserna måste ske på längre sikt. Kortsiktiga förändringar ger osäkra utslag, enär flera olika faktorer kan påverka ändringarna i prisnivån i olika led.

Lantbruksekonomiska samarbetsnämnden som är sammansatt av representanter för såväl regeringen som för olika statliga myndigheter och jordbrukets ekonomiska organisationer företar också kontinuerliga undersökningar på dessa områden. Med samma förbehåll som ovan anförts är även de beräkningar intressanta som gjorts inom denna samarbetsnämnds indexgrupp och som utvisar att under tiden oktober 1971 till oktober 1972 jordbrukarnas avräkningspriser steg med 0,4 procent. Samtidigt steg priserna på samma produkter i industriledet med 9,2 å 9,3 procent (ungefär lika utveckling inom jordbrukskooperationen och i andra förädlingsindustrier) och i detaljhandelsledet med 9,0 procent.

Under en längre period från år 1950 till år 1971 steg konsumentpriserna på samtliga livsmedel med 203 procent, men under samma tid steg avräkningspriserna för jordbruksprodukter med endast 90 procent. Dessa beräkningar visar dock att prisutvecklingen i jordbrukarledet haft en jämförelsevis ringa effekt på priserna i konsumentledet och att det är kostnadsökningarna i de andra leden jämte höjningen av mervärdeskatten som svarar för den avgjort största delen av kostnadsökningarna på livsmedlen i konsumentledet. Exempel saknas inte som visar att mervärdeskatten i vissa fall kan uppgå till högre belopp än vad jordbrukaren får i nettoinkomst för samma varor.

De låga inkomster som redovisas i propositionen 1973:96 för det norrländska jordbruket är tydligen också gällande för jordbruket i övrigt. En av statens jordbruksnämnd i mars månad 1973 slutförd undersökning av jordbruksbefolkningens inkomster åren 1970–1972 visar ingalunda att några ”enorma vinster” eller ”miljardbelopp” tillkommit jordbruket som resultat av jordbrukspolitiken, vilket nyligen påståtts. De beräknade inkomstförbättringarna under åren 1970–1972 visas genom nedanstående utdrag:

Uppgifter i miljoner kronor	1970	1971	1972	Ökning- minskning 1971–1972
Intäkter från jordbruksdriften	6 104	6 614	7 062	448
Kostnader (exklusive eget arbete och ränta på eget kapital)	4 497	4 656	4 951	295
Familjens ersättning för eget arbete och eget kapital	1 607	1 958	2 111	153

Slår man ut jordbrukarfamiljens samlade inkomster av jordbruk år 1972 på 150 000 brukningsdelar ger detta ca 14 000 kr. per familj. Naturligtvis avviker inkomsterna i de särskilda fallen från detta medeltal såväl uppåt som nedåt. Siffror visar dock att det här rör sig om blygsamma inkomster i jämförelse med andra jämförbara yrkesgrupper.

För att få en verklighetsbetonad och vederhäftig debatt kring jordbrukspolitiken och jordbruksregleringen är det enligt vår mening nödvändigt att det i kommande propositioner angående jordbrukspris-

regleringen ges mera utförliga redovisningar som bättre belyser de verkliga förhållandena för jordbruket såväl beträffande prisutveckling som inkomstförhållanden. Beräkningar görs kontinuerligt bl. a. inom statens jordbruksnämnd och lantbruksekonomiska samarbetsnämnden på dessa områden.

Sådan redovisning är i hög grad önskvärd för att ge allmänheten en så rättvisande bild som möjligt av jordbrukspolitikens inverkan på prisbildningen i såväl producentledet som inom den därefter följande förädlingen och distributionen. Inte minst viktigt är det också att åskådliggöra mervärdeskattens prishöjande inverkan.

Dylika objektiva upplysningar synes vara i hög grad behövliga med hänsyn till de ovederhäftiga och direkt vilseledande uppgifter som delgivits allmänheten i annonser och uttalanden från vissa håll under senare tid angående jordbrukspolitik och jordbrukarinkomster.

2. angående livsmedelspriserna

av herr Takman (vpk):

Vänsterpartiet kommunisterna har anvisat åtgärder för en sänkning av livsmedelspriserna, som i fråga om vissa slag av livsmedel, t. ex. nötkött, är så höga att dessa livsmedel praktiskt taget aldrig kan förekomma på matsedeln i många barnfamiljer, pensionärshushåll eller andra kategorier med låga inkomster.

Vårt krav om en utredning av övergång till lågprislinje på livsmedel bifölls av 1972 års riksdag, och denna fråga kommer att behandlas av den jordbruksutredning som sedan dess har tillsatts.

Det är också angeläget att monopoliseringen inom livsmedelsindustrin och de multinationella företagens växande grepp över vissa delar av denna industri blir föremål för en snabb undersökning. Denna del av prisbildningen kan inte lämnas utan uppmärksamhet och åtgärder.

Självfallet finns det också andra avsnitt, som borde undersökas och som hittills ägnats mycket ringa uppmärksamhet. De orimligt höga kostnader, som lantbruket har på grund av monopoliseringen inom byggnadsmaterialbranschen, priserna på traktorer och andra jordbruksmaskiner, priserna på konstgödsel osv., måste givetvis slå igenom på jordbruksprodukternas pris och därmed också på detaljhandelspriserna.

För att söka lätta bördorna för lönarbetarna och deras familjer, särskilt för låginkomstgrupperna och barnfamiljerna, har vänsterpartiet kommunisterna under en rad av år framför kravet att mervärdeskatten på livsmedel helt skall slopas. Senast i motionen 1973:11 ställdes detta krav. Effekten för konsumenterna skulle bli mycket gynnsam – alla livsmedelspriser skulle sänkas med 15 procent.

Med vårt krav syftar vi också till en rättvisare fördelning av skattebördorna. De 4 miljarder kronor som konsumenterna tvingas betala per år i mervärdeskatt på livsmedel bör, enligt vårt förslag, tillföras statsbudgeten genom skatteskärpningar för de högre inkomsttagarna, de stora förmögenhetsägarna och aktiebolagen. Vi har i motionen 1973:571

föreslagit en höjning av förmögenhetsskatten, en höjning av arvs- och gåvoskatten, en höjning av bolagsskatten, förändrade avskrivningsregler, begränsning av aktiebolagens skattekrediter, slopande av de extra skattelättnaderna för bolagen, omsättningsskatt på handeln med aktier och ytterligare en serie specificerade skatteskärpningar och inkomstförstärkningar. Vi har också föreslagit utgiftsminskningar, av vilka de viktigaste är avskaffande av vissa bidrag till företagen samt nedskärning av utgifterna för militära ändamål.

Enbart de inkomstförstärkningar och utgiftsminskningar som vi anvisat i motionen 1973:571 kan beräknas med nöjaktig säkerhetsmarginal ge ett totalbelopp av 6 910 miljoner kr. Här finns alltså utrymmet för bl. a. det krav "Bort med momsen på maten!" - som, om det genomfördes, skulle kosta statskassan omkring 4 000 miljoner kr. i minskade inkomster. Konsumenternas köpkraft skulle öka nära nog lika mycket och otvivelaktigt bidra till en minskning av de ryktbara överskottsproblemen inom det svenska jordbruket och en ökning av avsättningen för konsumtionsvaruindustrin.

3. angående förädling av trädgårdsväxter

av herrar Hedin och Krönmark (båda m):

I föreliggande utskottsutlåtande föreslås anslag till Sveriges utsädesförening för att täcka föreningens kostnader för fortsatt verksamhet inom förädling av trädgårdsväxter och grönytegräs i Hammenhög. Det är tillfredsställande att verksamheten vid Hammenhöganstalten kan fortsätta för att säkerställa växtförädlingsverksamhet för dessa växtgrupper inom olika institutioner i landet. Emellertid har det yppats vissa farhågor för att den motsvarande förädlingsverksamhet som bedrivs av W. Weibull AB genom det direkta stödet till Sveriges utsädesförening kan komma i ett konkurrensmässigt underläge. Vi förutsätter att Kungl. Maj:t bevakar frågan och återkommer till riksdagen med förslag om anslag till Weibullsholm i det fall dess verksamhet inom trädgårdsväxtförädlingen skulle löpa risk att komma i ogynnsamt läge gentemot Sveriges utsädesförening.